

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1952 чылда үндөзүлгөтүнгөн.

1952
Февраль
21

ЧЕТБЕРГ
№ 35 (2465)
ӨРТӨЗ 20 КОП.

Б О Х У Н Г У С О Л У Н Д А :

Совет Эвилелинде (1 арын).
Тарылгага белеткелди күштелдирер (1 арын).

ПАРТИИЖИ АМЫДЫРАЛ: М. Каваа-Сарыг — Коммунистерин саямалдары амыдыралда боттангып турар. К. Оолак — Колхоз бүүдүргөзиге коммунистерин мурнакчы

ролю (2 арын).
ОБЛКУУСКОМДА: Көдө (суму)
Советтеринин 1952 чылда социалистик чарыжының дугайында (2 арын).

С. Чанзаа. — Хей-ниитичи башкы (3 арын).
И. Эргил-оол. — Төрөз дылдын

катаптаашкынын чорудары (3 арын).
Улус демократиязының чурттарында (4 арын).

И. Лапчикий. — АКШ-тың бөдүүн кижилери тайбың дээш демиселде (4 арын).
Кореяда болуушкуннар (4 арын).

Ажылчы чоннарның амыдырал-культурлуг хандырылгазынче кичээнгейни күштелдирер

1951 чылда ССРЭ-нин улус ажыл-агыйының хөгжүдөзүниң күрөңү планының күөсөлдөзүн дугайында Төп Статистика Эргелелиниң дыйдыгында көргүзүп турар фактылар болгаш саннар болза, совет кижилеринин амыдырал денелиниң чыл бүрүдө, ай бүрүдө улам чаагайжып, улам культурлуг болуп турарының тодаргай херечизи болур. Улетпүрүнү бүүгү адырларын өзүшкүңү-биле чергелештир калбак хергелдин барааннарын бүүдүрүп үздүрери көөдөп, чуртталга бажынарнын, школаларнын, эмнегелеринин, культур-амыдырал черлеринин саны чыл бүрүдө-ле өзүп турар. Массалык хергелдин барааннарын өрткөтерин чингеткениниң болгаш ажылчы, албан хаакчытарның акша ажыл төлөвүнүн база колхозчуларнын акша болгаш натурал орудгаларының өскөниниң түңгөндө ажалдын, албан хаакчытарнын болгаш тараачынарның орулгазы 1950 чыл-биле деңизерге 1951 чылда 10 хуу өскөн.

Большевик партияның болгаш Совет чакаткы сагыш салышкынының болгаш дузаламчызының ачызы биле Совет Тываның ажылчы чоннарының материал-культурлуг денели чыл келир тудум-на өзүп турар. Коммунал-чуртталга, культур-амыдырал бажынарнын тудуушкунунга күрөңдөн бистин область хөй түнүгү акша хөрөңгин берип турар. 1947 чылдан 1951 чылга чедир область чоннарының болгаш районнар төптөринин чуртталга-коммунал бажынарнын тудуушкунунга 14 миллион рубльди бистин область алган. Ол ышкыш школа, эмнеге болгаш өске культур-чырышкыны албан черлеринин тудуушкунунга акша хөрөңги чарыгалды улам-на өзүп турар.

Ажылчы чоннарының амыдырал чуртталгазын, оларның материал культурлуг хандырылгазын өскөндөп талазы-биле чер-черинин Советтеринин талазындан элзэн кемчелери боттандырып чоруктанын область Советтеринин чоокта чаа болур эрткен V сессиязы демдеглээн. Кыска хуусааның иштинде область 2,5 муң дөрбөлчин метр шөлдү чуртталга бажынарны ажылгалды кирген, электри станцияларының күчүзү ийи катаптан ажыг өскөн, хөй ниити чөмөннелгезинин болгаш амыдырал хандырылгазының четкизи калбарган.

Бндыг болза-даа коммунал ажыл-агыйы, амыдырал-хандырылга черлеринин четкизи улус ажыл-агыйының ниити хөгжүдөзүндөн хожадал турарын, чоннуң өзүп турар негелде хергелдин хандырылгышдавын турарын область Советтеринин сессиязы демдеглээн. Ажылчы чоннарының коммунал-чуртталга хандырылгазын кирнери-биле чыл бүрүдө төзөвлетинип турар хөрөңгин районнар, хоорайлар Советтеринин чедир ажылгалды шыдавын турар. 1947 чылдан 1951 чылга чедир коммунал-чуртталга бажынарнын тудуушкунунга 4 миллион рубль төлөвизден турда, оон чүгле 2,9 миллион рубль чарыгалдыган. Благы Кызыл хооруктусому, Улуг-Хем, Бий-Хем болгаш Барымы-Хемчик райкуускомнары төлөвлээн хөрөңгини коңчуг багай ажылгалды турар.

Областың чамдык албан черлери (авторота, облместром, харылзаа

ССРЭ-нин Дээди Советинин сессиязынга алдар кылдыр

Москваның улетпүр бүүдүргөзүлгелеринин коллективтери ССРЭ-нин Дээди Советинин болур деп турар сессиязынга чаа-чаа бүүдүргөзү чедишкенинриг ужуражып турар. Сессияга алдар кылдыр күш-ажылчы элзегде кирген ийсылалдын Сталин аттыг автозаводунун муң-муң стахановчулары бо хүнерде улуг-улуг бүүдүргөзү чедишкенин чедип алганнар.

Л. М. Каганович аттыг стахановчу бир дугаар подшпикни заводунда ам болур деп турар ССРЭ-нин Дээди Советинин сессиязын демдеглээн талазы-биле чарыштын элекчизи

Тахиа-Ташта чаа бажынар

ТАХИА-ТАШ. Тахиа-Таштын тудуушкуну чуртталга тудуушкуну методтары сайырадып турар.

Бо үеге чедир Тахиа-Ташта ыяш бажынарнын чылдазын чуртталга кварталында дорт чорудуп турар. Ам ол ажылдарны тускай херексел-

эргелели, көдээ ажыл-агый хандырылгазынче (чери) боттарынын ажылдакчыларын чуртталга бажынарны-биле хандырылгыш кошкык кичээнгей салып турар.

Элзэн хөй районнар төптөринде электри станциялары чок, Кызылдын, Чалаананын, Шагаан-Арыгның болгаш Туранның электри станциялары ол хоорайлар Советтеринин болгаш областкы коммунал ажыл-агый килдизинин багай ажылдап турары-биле үзүктелди ажылдап турар. Оон хараазы-биле улетпүр черлеринин болгаш культур-чырышкыны черлеринин ажылынга шынык ужураштырып турар. Чоннуң өзүп турар негелде хергелдин хандырылгыш талазы-биле салгы, ниити чөмөннелге черлери база-ла четпес ажылдап турарын демдеглээн чугула.

Чоннуң амыдырал-культурлуг хандырылгазының талазы-биле бар четпестер болза, районнар, хоорайлар Советтеринин талазындан бо ажылды четпес удуртуп турарындан болур.

Ажылчы чоннарының материалдыг болгаш культурлуг денелиниң үргүчү беднишкини болза, совет күрөңүнүн онзагай чүүлдеринин бирээзи болур болгаш социализминин хоойлу өзүгаар турар чүүл болур. Чоннуң бо чоруктан үндөзүлгөтүнгөн негелде хергелдин хандырылгыш черлеринин Советтеринин сонгаарладыг болгаш сорулгазы болур ужурулуг.

Ажылчы чоннарының амыдырал-культурлуг хандырылгазын талазы-биле область Советинин V сессиязын шийтпиринде айтылган хемчеглер болза, чер-черинин Советтеринин болгаш коммунал, тудуг улетпүр, садыг ажылдакчыларының ажылынга дайынчы программа болур.

Чер-черинин Советтеринин шугуму-биле, тус-тус албан черлеринин шугуму-биле чуртталга бажынарнын тудуушкунун калбартыры, коммунал-амыдырал черлеринин четкизи калбартыры — чоннуң өзүп турар негелде хергелдин хандырылгышче уланган чугула хемчеглер болур. Область Советинин сессиязы чоокку ийи-үш чылдарда хоорай бүрүзүгө, район төвү бүрүзүгө, ажылчы суурларга электри станциязы, чунар-бажын, гостиница азы эрткен-душкен улус хонар бажынар, парикмахерскаялар, септелге-дааранылга мастерскаялары бар турарын чедип алып сорулганы салган.

Калбак хергелдин барааннарын хөй-биле бедик шынарлыг кылдыр бүүдүрүп үндүреринче, хөй ниити чөмөннелгезинин черлерин көөдөдиринче, садыг черлеринин ажылы экижидеринче кичээнгейни чурт улетпүр болгаш садыг организациялары күштелдирер херек.

Хоорай, суурлар чаагайдылгазы, чуртталга-амыдырал болгаш культур-чырышкыны бажынарнын тудуушкуну, септелгези, садыг черлеринин ажылы — чер-черинин Советтеринин кичээнгейниң төвүңге турар ужурулуг.

Ажылчы чоннарының чуртталга-культурлуг хандырылгазын дугайында сагыш салыры, бо талазы-биле хемчеглерин боттандыры — ажылчы чоннар депутаттарының чер-чер Советтеринин үндөзүн херээ болур.

Эки шынарнын бригаданын удурткучлары слесарь Муравьев, токарлар Пашенцев, Бушуев олар болур. Оларнын удуртуп турар бригадалары элзегени онаадзын 230 хуу күөсөлдү турар. Москваның С. М. Киров аттыг «Динамо» заводунда ССРЭ-нин Дээди Советинин сессиязынга алдар кылган социалистик чарыш калбартылган. Бо черлерде күш-ажылчы элзегде бир дугаарында коммунистер Нестеров, Николаенко, Евтсег болгаш өскөлдөр-даа киргеннер. Олар боттарынын ажылдап кылыр нормазын дыка ажыг күөсөлдү турар.

Ийи квартиралыг бажыны тудуушкуну ам 50—60 шактан ажыг эвеш шак чарыгалдыгып турар. (СЭТА).

Совет Эвилелинде

Ниитинин ажыл-агый планы

КИШИНЕВ. Молдавияның көдээ ажыл-агый артельдери 1952 чылдын бүүдүргөзү-саң планын чогадырын дооскан.

Шөлдөринин, садтарнын болгаш шиноградниктерин дүүжүтүүн дыка бедидерин болгаш 1951 чылга бо-дурга барык-ла бүүдүн чартык катап хөй акша орулгазын алырын колхозтар айткан.

Ниитинин ажыл-агыйының, культур хергелдеринин улам ынайгы хөгжүдөзүгө чарыгалдар улам өскөн. Ажыл-агыйның болгаш чуртталганың алды муң ажыг тудуушкуну тудуушкуну көдээ ажыл-агый артельдери планнап турар. Мал ажылының фермаларын механизастаарыга 15 миллион рубльди аныглаан. Суг күжү-биле хөрзүн сайзырадырын ажылдары калбаа-биле сайзыраар. Чай дургузунда чүс хире хөөлбектерин кылыр. Суурларын электри-жидеринге болгаш радиожуларынга миллион рубльди колхозтар үндүрер.

(СЭТА).

Белоруссияның колхозтарының тудуу

БАРАНОВИЧ. Новогрудский районун Маяковский аттыг көдээ ажыл-агый артелинде айттыг чонгыс-аай кажазының тудуу доозулган. Бо болза, эрткен чылдын эгизинден бээр манаа туттулган тудууларын он беш дугаары болур. Тудугда 35 кижилиг тускай бригада ажылдап турар.

Районда колхоз тудуунун хемчээли бүүдүн чартык катап өскөн. Мал ажылының болгаш ажыл-агый тудууларындан аныга клубтарны, көдээ ажыл-агый культураларынын бажынарнын, уруглар яслилерин тудуушкуну көрүп турар. Саман, черелица болгаш чугай кылып алыры дыка калбарар.

Областың көдээ ажыл-агый артельдери чыл дургузунда мал ажылынын, ажыл-агыйның болгаш культуура амыдыралдын ийи муң хире тудууларын, чуртталганың 800 бажынарнын туткан турар.

(СЭТА).

Совет Эвилелинде

ССРЭ-нин Дээди Советинин сессиязынга алдар кылдыр

КРАМАТОРСК. ССРЭ-нин Дээди Советинин сессиязынга таварыштыр стахановчу элзегге киргеш, Ново-Краматорскин Сталин аттыг машина-тудуг заводунун бүүгү цехтеринин ажылдакчылары продукцияның бүүдүрүп үндүрүлгезин улгатырып, оон шынарнын бедидип турарлар. Кылаштап чоруп экскаваторларны эп-теп чыып турар ажылдакчылар февральда пландан дашкаар бир машинаны эптеп чыыр деп шийтпирлээннер. Ол машинаны Соңгу-Крым каналдын тудуужуларынче чорудар. Чер казар машиналар эптеп чыып

(СЭТА).

Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флорунун хүнүңге белеткел

ФРУНЗЕ. Совет Армиянын болгаш Шериг-Далай Флорунун хүнүңге алдар болдуран спортчу-адыгжы маргылдаалар ДОСААФ-тын Исык-Куль хөлдө маргылдааларында эге организацияларында эгелзэн. Ол маргылдааларга Фрун-

(СЭТА).

Часкы ажылга белеткенип турар

ОДЕССА. Областың свекла тарып турар беш муң ажыг звенолары часкы тарылгага чедишкенин белеткенип турар. Котовский районун чаарткыч-чогаадыкчыларынч үлгери-биле чер болганга-ла свекла тарышкынын эрте тарып тараа культуралары-биле денге чорудар. Бөлүк-бөлүк одурутулг кылдыр чажып тарыры эрткен чылга денгезерге бо чылын 10 катап хөй болур.

Колхозчулар хар ызырындырышкынын чорудуп, өл-шыкты кыска хуусаанын дургузунда шывары-биле муң-муң чаа илдеринин болгаш илдеринин септел белекпек алган. Областың чер бүрүзүндө-ле удобрение белеткенип кылып турар.

ЕРЕВАН. Арменияның хөвөн тарыры районнарының колхозчулары минеральдиг удобрениелерни төгерин доозуп турар. Хөвөн арылган аштаар заводтар үрезинни арылгарын доозупкан.

(СЭТА).

(СЭТА).

(СЭТА).

Тарылгага белеткелди күштелдирер

Механизаторларның чедишкени

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Шагаан-Арыг МТС-тиң механизаторлары 1952 чылдын часкы тарылгазынга белеткел кылдыр көдээ ажыл-агыйның машина чепсек-херекселдеринин септелгезин чорудар талазы-биле социалистик чарышка боттарынын алган хүлээлгелерин чедишкенин күөсөлдү турар.

Олар январь айның иштинде 8 тракторларнын капитал септелгезин доозар планын тургаш херек кырында 10 тракторларнын капитал септелгезин кылып дооскан, оон аныга олар пландан дашкаар 2 тракторларнын үрмек септелгезин база кылган.

Устүнде чүүлдер-биле чергелештир механизаторлар 21 трактор андазынарнын септелгезин дооскан. Оон аныга сеялкалар болгаш өскөдө чепсек-херекселдеринин септелгезин 120 хуу күөсөлдү. Эш Макавчинин баштап турар бригаданы септелгеде ажылдап турар өске бригадаларнын мурнуку одуруунда чоруп турар. Ол бригаданын кежигүнү комсомолчу эш Небылицын январын онзагазын 360 хуу күөсөлдү.

Эш Балчыр-оолдук удуртуп турар андазыннар болгаш сеялкалар септел турар бригада январын онзагазын 170 хуу күөсөлдү. Ында ажылдап турар эштер Даны-Белек, Ликпер-оол, Дамба олар үлгерлиг ажылдап турар.

Мотор цехинин септекчилери эштер Волков, Чичулин, Бондарев, Стрепов, Рогажев олар хүн нормазын 200—250 хуу күөсөлдү, шыпыңгы ажылдап турарлар. МТС-тиң механизаторлары март 1-ге чедир бүүгү чепсек-херекселдеринин септелгезин доозар дээш эрестиге ажылдап турар. (СЭТА).

Часка эки белеткенип турар

ТЭЭЛИ. (Телефон-биле). Бай-Тайга районун Шуйда «Мурнакчы» колхоз (даргазы эш Кандан, партия эге организациязының секретари эш Адыг) 1952 чылдын часкы тарылга кампаниязынга белеткел ажылдарын эки чорудуп турар.

Колхозтун бо чылгы тарылгазынга нийтизи-биле 107 тонна үрезин херек болза, ол өзүгааруруп алган. Үрезин арыглаар машина чок турганынын хараазы-биле арыглаашкынче чап-чаа кирзе-даа, коммунист эш Бүрбүге баштаган колхозчулар

Белеткелди эки шынарлыг доозар дээш

СУГ-АСКЫ. (Телефон-биле). Сүт-Хөл районун колхозтары бо чылдын часкы тарылга кампаниязынга белеткел ажылдарын чогуур өйүндө бедик шынарлыг доозар дээш организациязы ажылдап турар.

Районун колхозтары үрезин уруп алырынын планын нийтизи-биле 110 хуу күөсөлдү. Оон иштинде кол культурга болур кызыл-тас үрезинин 2678 центнерин уруп алып планын тургаш херек кырында 2712 центнерин уруп алган болза-даа, өске культуралар талазы-биле, эң ылагчы сула болгаш арбай үрезинерин планда көрдүнгени өзүгаар чедир уруп албаан.

Үрезин уруп алышкынын планын нийтизи-биле болгаш тус-тус культуралар айы-биле 100 хуу күөсөлдү колхозтар Бора-Тайгада «Сталинчы орук» болгаш Сүт-Хөлдө Киров аттыг колхозтар болуп турар.

Көдээ ажыл-агыйның чепсек-херекселдеринин септелгезинин талазы-биле алырга колхозтарда 120 андазынарнын 73-жү, 75 илдеринин 36-зы, 76 тергелеринин 24-тү болгаш 259 хомуттарнын 113-жү септелген болуп турар. Моон алгаш көөргө, ол талазы-биле ажыл колхозтарда дыка оожум чоруп турар деп чүве тодаргай. Чепсек-херекселдер болгаш ажыл аъттарының дериг-херекселдеринин септелгезин Улуг-Алаакта Жаңов аттыг колхозта эки чоруп турар.

Часкы тарылгага белеткел ажылдарын Алдан-Маалды сумуунда Калинин аттыг колхоз (даргазы Базыр) кайы-даа талазы-биле четпес чорудуп турарын демдеглээн чугула. Ынчангаш тарылгага бүүгү белеткел ажылдарын чогуур өйүндө бедик шынарлыг чорудар дээш бүүгү күштерин ынаар угландыры чугула.

Бий-Хем районда «Искра» колхозтун дарганы Иван Федорченко көдээ ажыл-агый машиналарын болгаш чепсек-херекселдерин септээр онаадзын хүн-бүрүдө ажыг күөсөлдү турар.

Ол колхозтун чоокта чаа болуп эрткен отчөт-сонгулдалыг хуралында Федорченконың үлгерлиг күш-ажылын үнелеп көргөш, артельдин баштаар черинин кежигүнүңге бүүгү колхозчулар чагыс үн-биле сонган.

Чурукта: Дарган И. Федорченко «ЗИГ-ЗАГ» деп илирин септел тур.

Чуруу А. Ермолаевтин.

Квартал планын хуусаа бетинде күөсөлдүр дээш

Авторотаның коллектив бо чылдын бирги кварталының планын март 8-те күөсөлдүр деп хүлээлгени алган. Авторотаның чолаачылары алган хүлээлгезин күөсөлдүр дээш демиселди чорудуп, хүлээлгени хуусаазында күөсөлдүр шыдаарын көргүзүп турар.

Январьда тонна талазы-биле планы 113 хуу, тонна-километрин 144 хуу күөсөлдү. Чолаачылар составын шынарлыгы таварыштырып, оларга автомашиналарны быжыглап, септекчи бригаданы тургузуп, септелгени чүгле эки шынарлыг кылып турарындан планын дыка ажыг күөсөлдүр чедип алдыган.

Авторотаның чолаачылары январьда бир муң литр ажыг кывар материалды камнап алган. Эң ылагчы чолаачылар Эюзин чүк сөөртүрүн 124 хуу күөсөлдү, 115 литр бензинни камнап алган. Ол ышкыш чолаачылар Кукарин, Татарчук, Морозов болгаш өскөлдөрдө чүк сөөртүрү планын ажыг күөсөлдү, хөй-хөй литр бензинни камнап алган.

Январьда авторотаның септекчилери база эки ажылдаан. Слесарь Петеримов ажыл нормазын 181 хуу күөсөлдү. Моторист Воронин, токар Лазарев, дарган Тушков болгаш өскөлдөрдө даа ажыл нормазын 150 хуудан өрү күөсөлдү.

1952 чылдын бирги кварталында чүк сөөртүрү планын хуусаазының бетинде күөсөлдүр дээш социалистик чарыш чолаачыларнын аразында болгаш септекчилерин аразында калбарган. Авторотаның коллектив бодунун хүлээлгенин хүлээлгезин күөсөлдүр дээш кызымакай ажылдап тургаш хүлээлгезин күөсөлдүр шыдаары маргылдаа чок.

ШЭЭР МАЛ ООЛДАП ЭГЕЛЭЭН

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Улуг-Хем районун Баян-Колда Дмитриев аттыг колхозтун шээр малы кидир-не оолдап эгелзэн. Чоокта чаа төрзөн 85 хойлардан 93 хураганнарын чангыс-даа чидирг чок менди камгалап алган. Бо талазы-биле колхозтун хөй фермазының эргелекчиз эш Чамбал болгаш хөйжү эш Балдан олар эки ажылдап турар. Төрүүр боос хойларны туда карактары-биле фермада дүн, хүнүң дежурныйларын тургускан

ПАРТИЙНИ АМЫДЫРАЛ

Коммунистерниң саналдары амыдыралда боттанып турар

Үндүргөн шийтир ажалдык чүгдө эгез болуп деп партия биске өөрдөп турар. Партиянык эге организацияларнын чоокта чаа эрткелден отчёт-сонгулдалыг хуралдарына эге организацияларнын ажал-чорудулгаларында турган четпестерни коммунистер боттарынын саналдарына илереди, ол четпестерни узуткаар кемчеглер талазы-биле боттарынын чугула саналдарын бергенер. Ынчангаш, партия организацияларнын отчёт-сонгулдалыг хуралдарындан үндүргөн шийтирлерни амыдырал кырынга боттандырып чорудары эге организацияларнын эң чугула сорулгазы болуп ужурут.

Би-Хем районун Малиновкада Ленин аттыг колхозтун партия эге организациязынын отчёт-сонгулдалыг хуралы эрткен чылдын декабрьнык эгезинде болган. Коммунистер боттарынын саналдарына эге организациязынын ажалында кол четпестерни илереткен болгаш ол четпестерни кыска хуусаада узуткаар дугайында эге организациязынын чаа сонгудкан составына даасканнар.

Коммунистерниң саналдарын барымдалаш, отчёт-сонгулдалыг хуралдан тодаргай шийтирни хүлээп алган. Партия эге организациязы (секретари эш Дамба) хуралдын шийтирнин амыдырал кырынга боттандырып эгезден.

Отчёт-сонгулдалыг хуралга партиянык организацияг болгаш партиянык-политиктиг ажалдарга дыка удуг четпестер бар болуп илерез. Тодаргайлаарга, партия организациязын отчёттуг үенин чамдык айларында план чок ажалдап турган болгаш партиянык хуралдарын кончук эвезш база белеткел чок, чавыс идеяг денелге эртирп, үндүргөн шийтирлерин күсселдезинин хыналдазын чорутпай турган ужурунда хуралдарга коммунистерниң киржилгези идепкей чок болуп, хуралга келбес чоруктар коммунистерниң ишинде эвезш эвес бар бо-

луп турган. Хуралдарга шүгүмчүлөп болгаш бот-шүгүмчүлөп кончук кызы болуп турган. Отчёттуг үенин ишинде партия организациязы бодунун хүрээледин өстүрбөөн.

Партия организациязы колхозта комсомолдун, херэеженнерниң болгаш өске-даа хөй-ниити организацияларнын ажалдарына чогуур удуртулганы хандырбайн, оларнын илеткелдерин дыннавайн келген. Партия организациязы коммунистерниң политиктиг өөредилгезин болгаш колхозчуларнын ниити өөредилгелерин ыракта четпес удурткан. Коммунистерниң ишинде партиянын болгаш курунениң сагылга-чорумун хажыдар чоруктар-биле демиселди кошкар чорудуп келген.

Колхозтун баштаар черинин ажал-чорудулгазын контролдаар болгаш анаа партиянык удуртулганы хандырап талазы-биле партия организациязынын чугула сорулгалары күссетимейн турган, колхоз бодуртулгезинин кайдарын четпес кижизиткен болгаш өске-даа четпестерни отчёттуг хурал демдеглээн.

Партия организациязы ол илерез четпестерни узуткаар талазы-биле эрткен бодун чартык айнык ишинде элзэн чугула ажалдарын амыдырал кырынга боттандырган. Отчёт-сонгулдалыг хурал эрткеннин соонда партиянын актив хуралын колхозтун баштаар чери-биле галы чыылдырган. Анаа колхозтун кышкы мал ажалынын байдалынын дугайында колхоз таргазы эш Цепилевтин илеткелин дыннаан. Колхозтун мал ажалынын бригадаларына онза баал ажалдап турган эш Анай-оолду ажалындан дүжүргөш, оон орнунга партия кежигүнү эш Кызыл-оолду кирген.

Партия организациязы декабрь айдан эгезлеш бодунун ай санында чорудар ажалдарын планнап ап турар. Ажал планына сонгарлап болбас чугула айтырылганы шийтирлерин кирип турар. Ам ында айтык ажалдарны чогуур үеле-

ринде албан күсседип турар апарган. Партиянын бүгү кежигүннерин хуралын айда бир-ийи катип кылып турарын шийтирлеп алган.

Ол ажалдын түнелинде ВКП(б) райкомунун доктаалдарын амыдырал кырынга чогуур үезинде күсседип чорук улам экижээл.

Ол ышкаш январь 20-де партиянын ниити хуралын чыылдырган. Анаа колхозта аныктарнык полит-өөредилгезинин чоруп турар байдалынын дугайында, колхозта школа ажалынын дугайында айтырылганы чугаалашкан. Ол дугайында үндүргөн шийтирлерин күсседили ам эки организастанып турар.

Партия организациязы коммунист бүрүзүнге доктаамал болгаш ээлчеглери түр партиянык даалгаларын бергеш, оон күсселдезин чогуур үезинде хынап турар. Коммунистерни колхоз бодуртулгезинин тус-тус харысалгалыг черлеринде таарыштып тургузулаан. Коммунист эш Чамзырай—тудуг бригаданың бригадир, эш Дамба—колхозтун ревизия комиссиязынын даргазы, эш Цепилев—колхоз даргазы, эш Бичел—бызаа азыракчызы болгаш өске-даа коммунистер эң харысалгалыг черлерде эки ажалдап турарлар.

Мурнакчы колхозчулар партиянын хүрээлеинге кирер дээш белеткенип турарлар. Оларнын белеткелинге партия организациязы дузалап турар. Коммунистерден 4 кижин партиянын политшколазында, 4 кижин эге өөредилгедө, 5 кижин бот-өөредилгедө чүткүлдүг өөренип турарлар. Партия организациязы бижикти билбес болгаш биче билер чорукту узуткаар сорулга-биле культур-мейжилерге Норжунмаа, Сундук, Карамарт оларны бадылаан.

Моон алгаш көөрге, партия организациязынын ажалы отчёттуг хурал соонда улам экижип турар.

М. КАВАА-САРЫГ.

Колхоз бодуртулгезинге коммунистерниң мурнакчы ролу

Улуг-Хем районун Көк-Чыраа сумузунда Ленин аттыг көдээ ажал-агыг артелинде партия эге организациязынын бүгү коммунистери болгаш ВКП(б) кежигүнүнге кандидаттары колхоз бодуртулгезинин изи-бүрү уякстарында үлегерлиг ажалдап турарлар.

Колхозтун ниитилештиргеш мал ажалында 11 коммунистер бар, ол болза, эге организациязынын бүгү коммунистеринин 25 хуузу болур. Колхоз тудуунда 10 коммунистер ажалдап турар, ол дээрге, тудуг бригаданында ажалдап турар бүгү тудугжуларнын 35 хуузу болуп турар. Колхозтун хову бригаданында 9 коммунистер бар. Шагаан-Арыг МТС-тин колхозка ажалдап берип турар механизаторларындын бистин эге организациязынын уюдуунда турар 4 коммунистер бар. Олар эки ажалдап, өөренип турарлар. Оон өске коммунистер тус-тус черлерде болгаш колхозтун удуртуп ажалында ажалдап турарлар.

Коммунистерниң мурнакчы ролу бүгү колхозчуларны сорук кирип келген. Оон түнелинде колхоз эрткен чылын ажал-агыг талазы-биле бүгү көргүзүлгө бектик түнелдерлиг болган. 1951 чылдын чакы тарылга ажалдарын 9 ажал күнүнүн ишинде бектик агротехниктиг хемчеглер өзугаар дооскан. Тараанын чайгы ажалгазын экижизиткен бис. Оон күсүк ажаап алышыкынынга август 5-те массалыг кирип, күрүнеге тараа дуузалдазын август 20-де 101 хуу күссеткен бис. Колхозтун ниитилештирген мал ажалын хөгжүдеринин үш чыл планы ажыр күссетинген. Мал ажалынын прсдуктулуу база өскөн. Чуртталга бажынарнын, мал кажааларнын

болгаш бодуртулге тудугларынын кол планнары багай эвес күссетинип турар. Колхозтар аразында туулу турар суг күжү-биле ажалдаар электростанциязынын тудуун 1952 чылда доозуп, ажыгалга кирир дээш бүгү колхозчулар белеткел ажалдарына идепкейлиг киржип турарлар.

Колхоз бодуртулгезинин кол участоктарында тургузулаан партия бөлүктери коммунистерниң болгаш комсомолчуларнын база бүгү колхозчуларнын ортуунда агитас-массалыг ажалдарын доктаамал организастап турарлар.

Коммунистер болза, боттары күш-агылга үлегерлиг ажалдагышаан, партиянык даалгаларны идепкейлиг күсседип турарлар. Колхозчуларга олар лекцияларын, беседаларын кылып берип, хана солун болгаш агит-хуудустар үндүрүп, социалистик чарышты организастап турарлар. Партия бөлүктери коммунистер-биле болгаш колхозчулар-биле боттарынын харылаазынын дугайында, боттарынын ажалдарынын дугайында информацияларын колхозтун партия организациязына үргүлчү кирип, чаа сорулгалар талазы-биле даалгаларын оон ап турарлар.

Ам үеле партия эге организациязынын удуртулгезинде 30 агитаторлар бар. Олар чонун ортузунга агитас-массалыг ажалдарны багай эвес чорудуп келгенер. Чоокта чаала колхозчу болуп катышкан чон колхозчу амыдыралдын артык чорунун херек кырында бүзүрөп көрүп турар. Бистин колхозувус төвүнге чедир телефон шүгүму тургустыган. Радио дамчыдылгаларын бистин бүгү колхозчуларынык болгаш агитаторларынык ам дыннап турар

болу берген. Агитаторлар болза, радио дамчыдылганын дыннап, бистин чүгүвустун чедикшиктерин, бүгү делегейин байдалын, областын райсинарында колхозтарнын, совхозтарнын, МТС-теринин болгаш бодуртулге черлеринин чедикшиктерин билип ай, ол бүгүнү колхозчуларга тапталдырап бербишаан, оларны чаа-чаа күш-ажылчы сорулгаларын күсседириче сыры катыштырап талазы-биле партия организациязына идегелдик дузалап келген. Партия организациязы болза, агитаторларнын чөвүлөп хуралдарын, семинарларын доктаамал организастап, үе-үеле агитация ажалдарын чорудар аргаларын болгаш хевирлерин оларга айтып берип, сорулгаларын күсседири дээш оларны бригадаларже, фермаларже чорудуп турар.

Партия эге организациязынын чанында эш И. В. Сталиннын биографиязын өөренип бөлүм, бижикти биче билер болгаш билбес чорукту узуткаарынын бөлүгү бо чылын багай эвес ажалдап турар.

Колхозчуларны коммунист аажы-чанчылга, күш-ажылга ынак кылдыр кижизидер ажал партия организациязынын кол сорулгазы. Бо сорулганы чедикшиктерин күсседириге партиянык болгаш партия кежигүнү эвес колхозчу активчилер биске эки дузалап келген. Бистер партиянык-политиктиг ажалды ажал-агыг сорулгалары-биле холбаштырбишаан тургаш, колхозтун ажал-агыг, культур-тургузушунунун херээнге улам улуг чедикшиктерлиг болуп ужурут бис.

К. ООЛАК,

Ленин аттыг колхозта партия эге организациязынын секретари.

Бөлүмнүн өөредилгези эки чоруп турар

Тес-Хем районун Берт-Даг сумузунда Ленин аттыг көдээ ажал-агыг артелинде «ВКП(б) төөгүзүнүн допчу курзун» өөренип бөлүм ажалдап турар. Бөлүмдө 30 ажал кижин өөренип турар. Бөлүмнүн өөредилгези 1951 чылдын октябрьде эгезден. Бөлүм неделелда 2 катип чыгып кичээлдеп турар. Бөлүмнүн дынакчылары «ВКП(б) төөгүзүнүн допчу курзунун» 3-кү бөлүкүн өөренип дооскаш, ам 4-кү бөлүкүн өөренип турар.

Бөлүмнүн дынакчылары кичээлге пропагандастын чугаазын кичээлгеги дыннап ап, өөренип эрткен

темаларын конспектилеп ап турарлар. Бөлүмнүн пропагандасты эш То-вуу кичээлдерге эки белеткелдик кээп, дынакчыларга сонурганчыг болгаш билдигир лекцияны номчук берип турар.

Пропагандасты өөренип эрткен темалары каттаптарынын айтырылганын тодаргай планын тургузуп ап, план өзугаар онаалганы берип, беседалажышыкынын үргүлчү чорудуп турар. Дынакчылар кичээлдерге эки белеткелдик кээп, идепкейлиг өөренип турарлар.

Ындыг болза-даа, бөлүмнүн эжында четпестер база бар. Чүл дээрге, бөлүмнүн чамдык дынакчылары чылдагаан чок черге кичээл үзүп, боттарынык политиктиг билин бе-дидип алырыкче кандыг-даа сагыш салбайн турарлар.

Ам сорулга болза, бөлүмнүн кичээлдеринин идеялыг деңгелин улам бедидип, организацияг шынарнын күштелдирип тургаш өөредилге программаны бектик түнелге өөренип доозары болур.

С. СЕДИЛЕП.

ОБЛКУУСКОМДА

Көдээ (суму) Советтериниң 1952 чылда социалистик чарыжынын дугайында

Көдээ Советтериниң аразынга социалистик чарышты 1952 чылда Саза үргүлчүлээр дугайында мурнакчы көдээ Советтериниң саналын деркнвишаан, социалистик чарышты үргүлчүлээрин облкүүсом шийтирлээн болгаш оон негелделерин бадылаан.

Көдээ Советтериниң область социалистик чарыжынын негелделерин райкүүсомнарнын хуралдарына, көдээ (суму) Советтериниң сессияларына бо чылдын февраль 30-ге

чедир чугаалашкаш, тодаргай хүлээлелерни ап, Советтер аразынга социалистик чарышты калбартырып, ол чарыштын түнелдерин квартал санында чугаалайып турарын өйбон Советтериниң күүсомнарынга болгаш көдээ (суму) Советтериниң даргаларына облкүүсом дааскан.

Көдээ (суму) Советтериниң социалистик чарыжынын түнелдерин үлдүрүп турары-биле область комиссиязын тургускан. Оон составына: эштер, Суровцев (даргазы),

кежигүннери: Иванов, Бюрбю, Яркин, Козлов, Мозгов болгаш Самба оларны бадылаан.

Бүгү көдээ (суму) Советтери, депутаттар, актив, ажалчылар, колхозчулар болгаш көдээ интеллигенция улус ажал-агыгынын 1952 чылда планын чедикшиктер болгаш хуусаа бетинде күсседири дээш область социалистик чарыжына киржирин ажалчы чоннар депутаттарынын область Советинин күссекчи комитеди кыйгырган.

Тыва автономнуг областың көдээ (суму) Советтериниң 1952 чылда социалистик чарыжынын негелделери

Көдээ (суму) Советтериниң социалистик чарыжынын тийлекчиин болурда моон адаанга негелделерни күсседири чугула:

Советтин организас-массалыг ажылы

Көдээ Советтин бүгү ажалын план өзугаар тургузар. Ажал-агыг болгаш культур-тургузушунунун кол-кол айтырылганын шийтирлээри-биле көдээ (суму) Советтериниң сессияларын РСФСР-ниң Конституциязын өзугаар ай санында чыылдырап, хамаатыларнын ниити хуралдарын үргүлчү чорудар, Советтин девискээринде турар колхозтар болгаш албан черлери күрүне планнарын күсседириге доктаамал дузаны көргүзөр, оларнын ажалын үргүлчү хынаар болгаш оон удурткучуларынын илеткелдерин сессияларга дыннап, практиктиг дузаны көргүзөр, доктаамал комиссияларнын, депутаттарнын болгаш активтин ажалын эки организастаар, сессиялар ажалынын түнелдеринин дугайында илеткелдерин болгаш депутаттарнын ажал-чорудулгазынын дугайында отчёттарын сонгукчулар мурнунга чорударын үргүлчү организастаар, ажалчы чоннарнын хомудалдарын дүрген болгаш шын шийтирлээр, шийтирлерин күсселдезинин хыналдазын чорудар болгаш Советтин херек эргеледин эки тургузуп, оон бажынын арыг шевер талазы-биле үлегерлиг тургузар.

Колхозтарын организас, ажал-агыг талазы-биле быжылаары

Көдээ ажал-агыг артелинин Уставын болгаш «Көдээ ажал-агыг артелинин Уставын колхозтарда үрөп турарын узуткаар хемчеглер дугайында» Министрлер Чөвүленин болгаш ВКП(б) ТК-нын 1946 чылдын сентябрь 19-та доктаалын бүгү колхозтарга шынгы сагыры дээш демисежир.

Бүдүрүлге бригадаларын чазактын 1948 чылдын апрель 19-та доктаалын өзугаар быжылаар, колхозчуларнын күш-ажылынын шын организастыын болгаш төлеварин хандырап, бригадаларга, мал фермаларына колхозчуларнын аразынга социалистик чарышты организастаар, анаа үнезилээш күш-ажылдын чурумун быжылаарын, күш-ажылдын бодурткучулун бедидерин, күссеткен ажалдарнын шын үчүдүн өйүндө кылырын, колхозчуларга күш-ажыл хүнүн санап бээрин болгаш оларнын күш-ажыл дептерлерин күш-хүннерин чогуур өйүндө бижип турарын чедип алыр.

Колхозтарнын ревизия комиссияларынын ажалын организастаар болгаш олар бир чылда ревизияны 4 каттап чорударын чедип алыр. Колхозтар даргалары, бригадирлер, ферма эргелекчилери-биле үргүлчү ажалдаар.

Культур-чырыдышыкын ажалынга аныктарнык киржилгези

Чонун коммунист кижизидилгезинин база бир чугула чөспө болур культур-чырыдышыкын ажалынга комсомол организацияларын киржилгезин ВЛКСМ-нин Улуг-Хем райком организастап турар. Моон мурнунда Сталин аттыг колхозтун төвүндө номчулга бажыны четпес ажалдап турган. Сөөлгү үеле комсомол райком бо талазы-биле колхозтун комсомол организациязына дузалашкан. Ам колхозтун номчулга бажынында 1320 номнар бар. Оон ишинде политиктиг, уран-чогалдын, эртем-техниканык болгаш көдээ ажал-агыгынын аязы-бүрү литературалары хандытылган.

Номчулга бажынын эргелекчизи эш Дозур-оол бодун долгандыр хөй активчилерин дузасын ап турар. Комсомолчулар Серенмаа, Эшкү-Саар номчулга бажынын эң

Чер ажылы

Колхозтарда кышкы үенин агротехниктиг хемчеглерин күссеткен турарын, көдээ ажал-агыгынын машиналары болгаш чөспөк-херексели чогуур өйүндө септетинген болгаш чакы тарылгага белен турарын чедип алыр. Ол ышкаш чакы тарылганы эң эки агротехниктиг хуусаада бектик шынарлыг доозарын, хөй чылдарда үнер сипенерин тарырынын планын күсседири, тараанын чакы болгаш чайгы үелерде үлегерлиг ажаалгазын организастаарын хандырап.

Чер андарылгазынын болгаш оон-даа өске агротехниктиг хемчеглерин чогуур хуусаазында күсседири, Советтин девискээринде турар колхозтар болгаш совхоз сипен аралаштыр тарылы тарылга ээлчештирилгезин чорударынын болгаш шийтирлээринин планын күсседири чедип алыр.

Мал ажылы

Мал ажалын сайзырадырынын күрүне планын малдын бүгү чүзүнүн талазы-биле бүгү колхозтарга долдуур болгаш ажыр күссеткен турарын хандырап, ынанганш мал ажалын сайзырадырынын бүгү хемчеглерин чогуур өйүндө күсседири.

Малга чылыг болгаш эптиг кажааларны хандырап мал кажааларынын септелгезинин болгаш чаа тудугларын, мал чөми белеткээринин база зооветеринарлыг хемчеглеринин планын күсседири хандырап.

Мал ажалынын продукциязын бедидеринин болгаш күрүнеге эът, дук, тараа дужаарынын планнарын күсседири хандырап.

Сан-хөө

Үндүрүтлөр болгаш чээли тарыдышыкын, оон чыылдазынын, страхованын төлевиринин болгаш бот-онаалганын талазы-биле хөрөнгү чыылдарынын планын күсседири.

Бюджет-биле көрдүнгөн хемчеглерин чогуур өйүндө ажалдагырапын хандырышаан көдээ Советтин бюджетин долдуур болгаш шынарлыг күсседири.

Улус өөредилгези

Өөредилге чылын бүгү школаларга чедикшиктерин чорудар, өөреникчелер ханы, быжыг билгилиг болгаш эки чурумнуг болурун чедип алыр.

Бүгү школаларнын септелгезин 1952 чылдын август 1-ге чедир шынарлыг чорудар, школа натыйжы уругларны шүптүзүн школагы хаара тударын хандырап болгаш уругларнын школалардан чаптар чорун болдурубас.

Школаларнын 1952—1953 өөредилге чылында одаар ыяжын апрельдин 15-ке чедир бүрүн белеткээрин, 1952 чылдын планында көрүлгөн школалар тудуун август 1-де доозарын хандырап.

Школалар чанынга дузалаар ажал-агылар тургузар, чедип чыл школаларынын чанынга спорт шөлдери организастаар талазы-биле школаларга дуза көргүзөр.

Көдээ аныктарын школага өөредирин организастаар, улуг назылыг чурттакчыларнын бижик билбес болгаш багай билер чорун узуткаар, башкыларга таарымчалыг чуртталга, амыдырал байдалын хандырап.

Кадык камгалалы

Эмнелге албан черлеринин, бичин уруглар яслилеринин болгаш шөлдериинин ажалын эки тургузар. Чугула үелерде эмнелге ажалдакчыларын транспорт-биле чогуур өйүндө хандырап.

Эмнелге салбырынын септелгезин октябрьнын 1-ге чедир доозар болгаш одалга сезонунда оларнын олар ыяжын одалга үеге чедир белеткел доозарын хандырап.

Чурттакчы чонун ортузунга санитар чырыдышыкын ажалын эки тургузар.

Чакы болгаш күсүк ажалдар үезинде колхозтарга бичин уруглар яслилерин болгаш шөлдери тургускаш, анаа бүгү бичин уругларны хаара тударын хандырап.

Чурттакчылыг черлеринин чакы болгаш күсүк ашалгаларын чорудар, кудуктарын четчир сангы кылдыр таарыштыр тургузар болгаш интернаттарын санитар талазы-биле эки тургузарын хандырап.

Ажалчы чоннарнын культур-амыдырал хандырылгасы

Клубтарын, кызыл өглерин болгаш библиотекарларнын ажалын үлегерлиг тургузар, лекциялар номчулганы, беседаларын, солуннар номчулганын үргүлчү организастаар, хана солундарын, дайынчы хуудустарын үргүлчү үндүрер болгаш клубтар чанында бот-тывынгыр уран-чүлдөр бөлүмнеринин ажалын эки организастаар.

Культур-чырыдышыкынын ол албан черлери чогуур өйүндө септетинген болгаш четчир одаар чүлүлде хандыргынын турар ужурут. Көдээ черлерге культурлуг садыкын организастаар.

Колхозтарда тудуг ажылы болгаш чурттакчылыг черлеринин чаагайжыдылгасы

Колхозчуларнын чуртталга бажынарнын, мал кажааларынын, бодуртулганын болгаш культур-амыдыралдын черлеринин тудуунун планын доктааткан хуусаазында доозарын хандырап.

Колхозтарга тудугнун доктаамал бригадаларын тургузар. Көдээ черлерин, колхоз суурларын болгаш район төптерин ногаанчыдарына чурттакчы чонун массалыг киржилгезин чедип алыр. Ол ышкаш орук тудуунун ажалына көдээ чурттакчы чонун кириштирип тургаш орук тудуунун планын күсседири хандырап.

идепкейлиг номчукчулары. Олар аныктар ортузунга ном пропагандазын калбартып, номчукчуларнын санын өстүрерине идепкейлиг дузалайып турарлар.

Номчулга бажынын номчукчуларынын саны эрткен чылдын төңүзүндө турганында 2 каттап өскөн. Номчулга бажынын аныктарнын шын, ыры бөлүмнери организастатылган. Бижикти биче билер болгаш билбес чорукту узуткаарынын бөлүгүнү база номчулга бажынын чанында таарыштыр организастаан. Номчулга бажыны-биле комсомол организациязынын культур-массалыг ажалдарынын планы кады сүмележишикчи-биле кылдынып турар. Олар чоокта чаа номчукчулар конференцияларын организастагылаан. Анаа Н. Островскийниң «Канкачп катканыл», Е. Кошоваанын «Огдумнун дугайында тоожу», деп

чогаалдарын чугаалашканнар. Ында конференциялар болза, аныктарнын номчулгага ынак чорун улам күштелдирген.

Торгалыда «Күш-ажылдык хостуу» колхозта клубтун болгаш номчулга бажынын ажалы база экижип турар. Номчулга бажынын доктаамал номчукчуларнын саны ам 91 кижин болган.

Клубта уран-чүл бөлүмүнүн киржилчилеринин саны өскөн. Олар орук болгаш тыва дылдарга ойнап турарлар.

Ынчалза-даа, районун культур-ажылында уран-чүл бөлүмүнүн ажалы экижинып турары чөспө. Бо талазы-биле комсомол райком болгаш районун культур-чырыдышыкын килдиз боттук ажалды чорудары негетинип турар.

Т. БОЛДАШКЫН,

ВЛКСМ Улуг-Хем райкомунун секретари.</

Хөй ниитичи башкы

Сат Бинаа школага өөренип тургаш-ла башкы болур деп улуг сорулганы бодунуң мурунуга салып чорашкан. Ол 1942 чылда школаны дооскаш, Чаа-Хөл районунда Чаа-Хөл суму школаның башкылары-биле томуйлаткан турган. Оон эгелеп-ле бичи уруглазын эртемнерин үндешинери-биле чепселген өөредир, оларны коммунисттик ёзуга кижизидер шыгыгы сорулга анык башкының мурунуга салдына берген.

Башкы Сат Бинаа хүн-бүрүнүң кичээлинге эки белеккенч, көргүзүг материалдарын чөп ажыглап, кичээлге уругларның кичээлгеини бүрүн хаара тудуп, тема бүрүнүң тайлы-бырын чедип берип, өөреникчи-лериниң мурунуга эгелдени шыгыгы салып турар. Ол чыккаш класстан, школадан дашкаар кижизинилге ажылдарын план ёзууга солдуруп, уругларның ада-нелери-биле хүн үргүлчүлүгү быжык харылаазын тудуп, оларның күжүнө чөп даянып турары-биле Сат ам-даа болза, бодунуң класзынга өөредилгенч бедик түннелдерин чедип ап турар. Башкы Сат Бинаа оон-биле черге-

дештир, колхозчу тараачынарның бижик билбес болгаш бижикти биче билер чоруун узуткаарының херэ-ге база-ла иделпейкир киржиңи турар. Ол бижик билбес болгаш биче билерлерин тускай бөлгүмү колхозка организасташ, ёнда 25 кижини бижикке өөредип турар. Башкылар ажылдарындан аңгы-да хөй-ниитиниң удуртуп ажылын-га ол база-ла мурунукчи киржиңи турар. Ол ам комсомол райкомунуң кежигүнү болгаш район Советиниң депутаты.

Чаш малды менди ап турар

Чөөн-Хемчик районда «Октябрь 30 чыл ою» колхозтун малчылары төрөөн малдарны чаш төлдерин чидирг чок менди камгалап ап турар. Колхозтун хойжузу эш Монгуш Мөңгө чоокта чаа төрөөн 138 койларыннан 138 хураганнарны бүрүн менди камгалап алган, ол ышкаш хойжу эш К. Эдер-оол төрөөн 125 койларын чаш төлдерин бүрүн камгалап алган. Колхозтун шээр малы кидин-не оолдап эгелээн.

С. ӨКТЕК-ООЛ.

Малчынарның чедишкени

Сүт-Хөл районунда Бора-Тайга сумузуна «Сталинчы орук» колхозта шээр мал түдүктөп төрүп турар. Колхозтун ниитилештирген 257 хою, 42 өшкүзү төрөөн. Шээр малды ажаап, кадарып турар малчынар: Арган-оол 130 хураганны, Самыя 75 хураганны, Бора 42 аяны, Кенден 30 хураганны, Борашпан 20 хураганны бүрүн камгалап алган.

Олар малдың чаш төлүн дүвө ээлчежип дежурныйлап тургаш, хүндүс тууда кадарып чораш менди камгалап ап турарлар.

М. ДАДАР-ООЛ.

Улегерлик кадарчы

Чаа-Хөл районда «Бай-Булуң» колхозтун хойжузу эш Ындыраа ол колхозтун хойжуларының аразында мурунукчи хойжу болуп турар.

Оон хайгаралында турар 115 хойдан 74 хой төрөөн. Кыштын берге үезинде төрүтүнген чаш хураганнарны эш Ындыраа кызымаккай ажылы-биле менди доруктуруп турар. Ам төрүүр 41 хойнун хураганнарны ол ышкаш бүрүн камгалап алыр мен деп ол, бүзүрелдик чугаалап турар.

Дагда кыштагда 3 тонна чымчак ситенин сөөртүп алган. Хураган адаанга төгөр кургаг 1 тонна өдөк бар. Оон кырынга чаа өдөкти немей кургадыр аргалары моон соңгар чорудар апаар.

С. МААДЫР-ООЛ.

Мурнакчы хойжулар

Чөөн-Хемчик районунда Баян-Талада «Октябрь 30 чыл ою» колхозта хойжу Мөңгө, Сөгбө олар колхозтун эки дуржулгалыг хойжуларына саналып турарлар.

Ам оларның ажаап кадарып турар хойлары кидин төрүп турар. Эш Мөңгөнүн кадарып турар 366 хойдан ам 120 хой төрөөн, Сөгбөнүн 298 улуг хойларындан 180 хой дангаар каракул хураганнар төрөөн. Дуржулгалыг, кызымаккай хойжулар кураган бүрүзүн менди хүлээп ап, эки доруктуруп турар.

Бо хойжуларның ажаап турар хойларының кышкы туруш байдалы, күш-дегели эки. Оларның ажылының дуржулгалыг өскелерге непередири чугула.

К. МАШПАК-ООЛ.

Редакцияга ЧАГААЛАР

Колхозка удуртулганы күштелдирер

Би-Хем районда Ленин аттыг колхоз эрткен чылын организастап, ажыл-агый талазы-биле быжыгып, ажыл-агыйының элээн чедишкенин-рин чедип алган.

Ол чедишкенин улам быжыглап, чаа ажыл-агый чылында оон-даа артык күженишкенин ажыл-даар ужурулуг турбуже, колхоз даргазы эш И. Цепилёв эрткен чылын ол чедишкенинере менээренип, оожуртай бергени-биле колхозта ниити удуртулга дыка кошкан.

Колхозта мал кыштагладышыкынын ажылын колхоз баштаар чери, оон даргазы эш И. Цепилёв бот-тук удуртулга-биле хандырбайн турарындыр четпестер хөй болуп турар. Мал кажаларының септелгези багай болганындан соок кажаларга малдың күжү арып турар. Белеккетинген мал чөмөрин план чок чарыдап турар. Мал азыраакчылары ситенин малдарны даяннарның адаанга дөждөлдир кагылап бээрге, оон чамдык кезини малдар таптап басып каапкаш, чивейн барып турар, колхозтун хөй малында бар турар кодурун узуткаар дугайында колхозта мал эмчизи эш Губанова чогуур хемчеглер албайн тургаш, ам кээп девидеп турар.

Колхоз чаксы тарылгага дыка четпес белекенип турар. Чамдык тараа культуураларының үрешинери мынчага чедир чок болгаш бар үрешинери арыглаар ажыл онза кошкак чоруп турар.

Колхозта күш-ажылдың организастызы онза кошкак болуп турарындыр эрткен чылын 22 колхозчулар күш-хүнүнүн минимумун күөсүтпөөн. Колхозчуларны чангыс-аай ажылдарга ажыглавай, аңгы-аңгы ажылдарже чардыктырып турар. Колхоз

бүдүрүлгезинде мурунукчыларны илередир, оларны дуржулгалыг өскелерге непередирир ажыл чоруту-майн турар. Мал ажылында инекчи М. Белекпен, хойжу М. Чимбин ыш-каш мурунукчыларның алдарлыг ажылдарын бүгүдүниң мурунуга көдүрүп үндүрбейн турар.

Колхоз баштаар чери кадрларны шилип алыр, таарыштыр тургузар талазы-биле дыка четпес ажылдап турар. Оон чылдагаанындан мал ажылының фермаларының эргелекчилери, санакчылар болгаш өске-даа кадрлар үргүлчү халажып, солчуп турар. Колхоз эрткен чылын Туранда көдээ ажыл-агый школанында санакчы сургуулуна колхозчу эш Темир-оолду өөредип чоруткан. Ол сургуулун эки өөренип дооскаш, чедип келирге, ону склад эргелекчи-зинде кирип каан. Ам колхоз санакчызы эш Өлзей-оолдун дуржулга чогуунуң харазы-биле чыл отчөдүнүн баласызын мынчага чедир үндүрүп шыдаван болгаш өске санакчыларга хөлезин биле кылдырар ужурга таваржып турар.

Колхозтун ажылында ол четпестерин кол чылдагааны болза, колхоз даргазы И. Цепилёвтин удуртулгалыгын кошкан айттыр турар. Эш Цепилёв колхозчу активчилер-биле сүмөлешпейн, олардан хоорук ажалдап турар. Колхоз баштаар чериниң ажыл планы чок, ала-чачагарлашкынын байдалында ажылдап турар.

Ленин аттыг колхозтун ажылында удуртулганы экижидер дугайында район организастыларының талазындан тодаргай хемчеглер алыры негетинип турар.

М. КАВАА-САРЫГ.

Солун тарадылганын чугулага көөр

Ажылчы чоңнарның чагыдып алган солун парлаганын ээлериңе чогуур өйүндө саат чокка чедирин тарадыр чорук бугу партия, совет, комсомол болгаш өске-даа хөй-ниити организастыларының, бүдүрүлге, ажыл-агый, колхозтар баштаар чери-лериниң чугула сорулгаларының бирээзи болур. Ынчаарга ол чугула сорулгалыг күөсүдериңер чөп болганда-ла бир дөмей эвес көрүп турар. Маана чижек кылдыр Кызыл хоорайдан чүтлө 35 километр чөрдө туруп турар «Совет Тыва» колхозта байдалды ап көрөлинер.

Мана келир почтан Кызылдың Чаа-Хем району баар почта машиназы орук аайы-биле еккел дүжүрер чурумунг кылып каан. Ынчаарга «Совет Тыва» колхозтун номчукчулары боттарының чагыткан солунна-рын чартык ай болгаш ап турар. Ол солуннар ол хире озалдап чораш суму конторазынга кээп дүшө-сө-даа, алар анаа чыда-ла «эсти» бээр чүүлдер база бар.

Ол дугайында тодаргай чижек: колхозта школа коллективни эрткен чылдың декабрь айда-ла солун бижидилгезин организасты-биле чоруткаш, аяша мөңгүнүн Кызыл хоо-

райның «Союзпечать» черинге дүжаап киргеш чогуур квантиция бижиктерин ап алган, а ынчалза-даа номчукчулар чаа чылдың солунна-рын январьның 16-га чедир албаан турган.

Бо дугайында чогуу кымнар буруудулугу?— деп айттыртып туруп келир. Хамкыктың мурунда чугаа-даа чок колхоз баштаар чери, оон дарга-зы эш Нюрст болгаш ында партия эге организастызы, оон секретари эш Мөндүрге олар буруузуң үлө-жир апаар. Кызыл хоорайның харылаа конторазы-биле чарган керээ бижик бар болза-даа олар тускай почтачы кижин тургуспаал. Оон ужурундан арай деп ында кайда келген солуннар бодунуң ёзулуг ээ-лерин тыпайн, өске кижилер хоулуга баар чүүлдер болуп турар.

Ынчангаш Кызыл хоорай-биле «Совет Тыва» колхозтун аразында почта харылааның ажылын экижидип, чурттакчы чоңун чагыдып алган солун, сеткүүлдерин моон соң-гаар чогуур өйүндө саат чок тара-дып бээр талазы-биле шыгыгы хем-чеглер алыры негетинип турар.

Дуржулгалыг хоочун педагог

Коммунизмниң келир үедеги анык тургузукчуларын кижизидериниң алдарлыг улуг сорулгалыг партия, чаа-зек болгаш улуг башкы Сталин улус өөредилгезиниң бүгү ажылдакчыларының мурунуга шагдан бээр тургузуп келген.

Бо сорулгалыг экизи-биле билгеш, РСФСР-ниң школаларының алдарлыг башкысы Елизавета Игнатьевна Федорова 28-чыл ишинде башкы ажылынга эң кызымак ажылдап келген.

Ол — амгы үеде областың башкылар билин бедидер институтун эге класстар кабинетиниң эргелекчи-зинде ажылдап турар. Кызыл хоорайның барык бугу эге школаларының өөреникчилери биле башкылары Елизавета Игнатьевна эки таныыр апарганнар. Чүте дээрге, ол — хүнүнүн башкыларның кичээлдеринге барып олуржуп, анык башкыларга бодунуң байлак дуржулгалыг дамыдыгы турар.

Дуржулгалыг хоочун педагог Е. И. Федорова кандыг-бир башкының кичээлин олурускаш, ол кичээлдин чедишкенин биле болгаш четпестериниң дугайында чогуур анализти ол доран-на үндүргеш, башкының бодунга өөредилгил тыйлыбын берип, кичээлдин түннелин дуржулга непередири сорулга-биле областың бүгү школаларының башкыларына тарадып үндүрүп турар.

Ылангыя, РСФСР-ниң школаларының алдарлыг башкысы Кызылдың № 3 школаның башкысы Анна Петровна Лаврентьевна, № 1 школаның башкысы Д. Ф. Москаленко болгаш өске-даа дуржулгалыг башкыларның кичээлдериниң анализдери областың бүгү школаларына кылгаш чоруткулаан. Бо дугайында өөрүшкүлүг чагаалар, айтырылгар дыка хөй башкылардан аңаа келтирилген. Оларның харылары Елизавета Игнатьевна черле жокудатпас.

Елизавета Игнатьевнаның кабинетинде хүнүнүн чеже башкы келбес дээрлик? Сүме алыр дээш келген башкылар ол кайгамчык ээлдээ-биле уткуп алгаш, бодунуң өрктин сүмелерин, консультацияларын бээрге, келгенер улуг өөрүшкүлө-лүг чоруп турары кончуг хөй.

Шылгарангай педагог А. С. Макаренко, К. Д. Ушинский өөредилгенин, база Н. К. Крупскаяны, М. И. Калининни чагыл-гарын Елизавета Игнатьевна бодунуң үр-түннелдиг ажыл-херээнге делгереңгей-биле ажыглап турар. Ол — бодунуң политиктиг билин бедидериниң чугулазын билгеш, Маркс, Энгельс, Ленин болгаш Сталинниң чогаалдарын, ылангыя «ВКП(б) төгөзүлүнүн допчу курзун» могаг чокка өөренип турар.

Елизавета Игнатьевнаның бир кол педагогтук принциби — өөредилге

көргүзүг херекселдерин ажыглап тургаш, ажылдаарыңе кичээлдиң салыры болуп турар. Орус улустуң алдарлыг педагогу К. Д. Ушинский: «өөреникчи чүвени чүтлө көөр эвес, харын тудуп суйбаар ужуру-дү» дээнин, башкыларга ол бо-ла сагындырган турар. Шынап-ла ка-жан, көргүзүг херекселдериниң ду-зазы-биле болуп эртинген кичээлдер-ни өөреникчилер дүрген шингээдил алыр болгаш ук кичээл оларның ме-дерелинде беле-не ыравап ужурулуг дээрзин, совет педагогика эртемниниң байлак дуржулгалыг көргүзүп турар.

Оон кабинетинде көргүзүг херек-селдери кончуг хөй делгетинген. Янзы-бүрү чурукчулаштар, таблица-лар, карталар, номнар, сүмалар болгаш өске-даа чүүлдер, 1951—52 өөредил-ге чылдарының ийги чартык чы-лында областың школаларының бугу эге класстарының башкыларының чижек календары планнарын Е. И. Федорова боду-биле чогааткаш, чер-черже тарадып үндүргүзгөн.

Елизавета Игнатьевна бодунуң ажыл-херээнни мастери. Биче сал-гакчыларны коммунисттик ёзуга кижизидериниң дугайында ажылчы чоңун иделгин бүзүредип шыдаан болгаш моон соңгар-даа шыдаар.

Бистин анык башкыларыбыс эш Федорованың ажыл дуржулгалыг боттарынга шингээдил билген турар ужурулуг.

С. САНДЮ.

Бот онаалга үндүрүүнүң дугайында

Сүт-Хөл районунда Хөр-Тайга суму Советиниң чоокта чаа болган 14 дугаар сессиязынга чурттакчы чоңун бот онаалга үндүрүүнүн чымчак-лазының болгаш чарыгдалының дугайында айтырыгны чугаалаш-кан.

Чурттакчы чоңдан 1951 чылда чыгданган бот онаалга үндүрүүнү суму Совети чурттакчы чоңун ни-

ти хуралының ниитириңи ёзуугаар школа, кижизидериниң салбыры-нын, номчулга бажынының септелгелеринге, суму төвүндө кудук казырынга болгаш орук тудуунга чөл чарыгдалың суму Советиниң секретары эш Сандай-оол депутаттарга дынаткан.

Чурттакчы чоңун 1952 чылдагы чаа бот онаалга үндүрүү ам бүрүнү

биле онаатынган болгаш ол бот онаалганы чогуур өйүндө чымчак алгаш чөп чарыгдалың, ылангыя суму-нун ажыл-агый, культу-тургузушкунунда көрдүнген хемчеглер-ни чогуур хуусаазында ачшаланды-рарын хандырарын сессия суму Со-ветинге дааскан.

О. САРЫГ-ООЛ.

Төрөөн дылдың катаптаашкынын чорудары

Школага өөредилгениң сорулгалы болза, өөреникчилерге чүтлө өөредилге материалын билди алыр хандырар эвес, харын оларның угаан-медерелин эртемнерин үндешинери-биле чепселеп, быжыг, ханы билигин оларга бээр ужурулуг.

Билигин шынары экижизин дээш, катаптаашкынын чорудары болгаш ону шың организастаарын баш бурунгаар планнап алыр херек. Катаптаашкын — угаанда ут-тундурган чүүлду катап тургузары-дыр деп чамдык башкылар ынчаар билди турар. Катаптаашкынын сорулгалы болза, эрткен материалды утуптарын болдурбас, мурунда эрткен материалды үндешип, чаа билигин тургузары болур.

Катаптаашкынын шың эвес организастаанының түннелинде өөреникчилер өөренип алган чүүлдерин утуптарлар, ынчангаш ону катап тургузарыңа хөй шак чарыгдалы-нар, а кол чүве болза — билиглер-нин аразында харылаа-холбаазы үзүктөл чок, бот-боттарындан хоор-улкач, система чок болу бээр, ын-чангаш өөреникчилерниң медерелиңе билиг быжы-биле туруп шыдавас болур.

Угаан-болалга материалды үр үениң дүргүзүндө артып каарында башкының айтыры улул рольду ойнаар. Бир эвес башкы чүтлө ол кичээлдин материалын айтырбайн, харын программаның мурунда эрткен темаларын айтырып турар болза, өөреникчилерниң, угаан-медерелиңе билиг элээн быжыг болуп артар.

Бистин школаларыбыстың прак-тиказында мындыг болушкуннар

бар: чүл дизе, бир класска өөренип эрткенни, өске класска баргаш утуптар, азы эге школага берген билиг ортумак школага четпейн баргылаар. Ол чорук чүүден бооп тургаш дизе, катаптаашкынын таварылга кылдыр чорудуп, ону шың эвес организастап, мурунда эрткен темаларыңа чаа материал-биле холбаштырып чорутпаа, өөреникчилерниң сонугургалың катаптаашкынче мөөнөй башкарбайн турарында.

Башкы бүрүзүңүң сорулгалы болза, билигин быжы-биле шингээдил быжыктырарыңе, оон ханы болгаш быжыг болуруңе улуг сагыш салыр. Өөредилге материалын катаптаарын бүгү чылдын дүргүзүндө чорудар болгаш ону чаа материал-биле холбаштырар. Ынчангаш мурунда эрткен чүүлдерин чаа материалдын элементтери-биле байыдарга, билиг угаанга үр үенин дүргүзүндө быжы-биле артып каар.

Катаптаашкынын канчаар чорудары? Материалды катаптаарын кичээл бүрүзүңге чорудар, чүте дээрге, өөреникчилерниң угаан-медерелиңе билиг үргүлчү быжыктырарын хандырар. Оон аңгыда хүн-бүрүнүң катаптаашкыныга немелде болур кылдыр катаптаашкы-нын тускай кичээлдерин база чорудар. Чамдык башкылар «хүн-бүрү-нүң кичээлдеринге катаптаашкы-нын чорудуп турар бис» деп чүаеге чылдак тыртып алгаш, катаптаашкынын тускай кичээлдерин чорутпайн турарлар. Ол шың эвес. Катаптаашкынын тускай кичээл-дерин ыаваыла чорудар ужурулуг.

Катаптаашкынын тускай кичээлдерин болза, тус-тус кезектер аайы-биле өөренип турары матери-алды чангыс бодун кылдыр катыш-тырарыңа, чангыс системаже кириңерге херектик. Ынчангаш хүн-бүрүнүң катаптаашкыны-биле чергелештир, катаптаашкынын тускай кичээлдерин база-ла чсрудар. Катаптаашкынын тускай кичээлдерин кандыг-бир теманы эрткен соонда, база ол ышкаш, улдуң төнчүзүңде болгаш чыл төнчүзүңде чорудуп болур. Хүн-бүрүнүң кичээл-деринге кириштирип турар катаптаашкын ол дээрге өөренип турары материал-биле холбаалыг катаптаашкын болур.

Кичээл теманыңа хамаарышкан домакты башкы шилип алгаш, ону сайгарар төлөздө, өөреникчи-лерниң мурунуга мындыг сорулга-лары салыр: 1) домактын бөлүктөрүн тодаргайлаары; 2) домактын бүгү кежигүннерин айтыры болгаш адаары; 3) эвилел сөстөрүн айтыры, оларны шың бижирни; 4) ажык үжүктөр, оларны шың бижирни; 5) чүве аттары; 6) чугаа кезектерин адаары дээш оон-даа өске.

Грамматиканың кандыг-бир чаа дүрүмүн тыйлыбырларда, тускай катаптаашкыны ажыглаар ужурулуг. Чаа теманы шингээдил алырыңе уругларны белекештишкен, оларның мурунда өөренип эрткен материалдын сагындырып тургузар ужурулуг. Чижээлээрге, суффикс дугайында билигин таныштырып тыйлыбырларын мурунда, даязы дугайында өөренип эрткенни сактып алырын уругларга сүмелээр. Домактын ийги терге кежигүннерин тыйлыбырларының муру-

нунда, домактын кол кежигүннерин дугайында уругларны билини ылавылап тургузар. Эрги билиге чаа билиг тургузувар.

Өөреникчилерниң билиниң үчүдүн школа бүрүзүңдө чорудуп турар. Кичээл бүрүзүңдө, өөреникчини самбыраже келдирер болгаш анаа чүтлө бажынга берген ажылды кылдырар ийкей айтырар эвес, харын мурунда өөренип эрткен чүүлдерден айтырар ужурулуг. Ынчангаш бир кичээлге-ле 3—4 хире өөреник-чини айтырар. Ынчаарга айтырыгың харылап турар өөреникчиге оон билиниң хыналдазы кылдыр класстың өске өөреникчилеринге ниити катаптаашкын кылдырар.

Катаптаашкынын планын тургузарда, бодунуң класзың билиниң үчүдүн барымдалаар. Төрөөн дылдың катаптаашкынын класстар аайы-биле мындыг чижек-биле тургузул болур:

1-ги класска: 1) улуг үжүктөрүн хереглээр; 2) кадыг болгаш чымчак сөстөр; 3) сөстөрүн болгаш слогтарын эгезинге я, е, ё, ю деп үжүктөрүн хереглээр; 4) домактар дугайында катаптаары.

2-ги класска: 1) домак; 2) чүве ады; 3) я, е, ё, ю деп үжүктөрүн шың бижирни; 4) домактын кол болгаш ийги чергенин кежигүннери.

3-кү класска: 1) чугаа кезектери, падежтер төнчүлери; 2) сөстүн составы.

4-кү класска төрөөн дылдың

катаптаашкынын онзалап көөр. Ынчангаш ол класска чыл төнчүзүңдө катаптаашкынга элээн хөй шак чарыгдалынар. Төрөөн дыл талазы-быты өөреникчилерни билин быжыктырар болгаш бижимел ажылдарга орфографтыг, стилистиктиг чачылды экижидер төлөздө, тускай кичээлдерин чыл төнчүзүңдө чорудар. Төрөөн дыл талазы-биле өөренип эрткен материалды экзамен билеттеринде тургустунган чурум ёзуугаар, эгезинден төнчүзүңдө чедир катаптаар чорук өөреникчилерге шоодул-ла дуза бербес. Ындыг катаптаашкын өөреникчилерге системаалы, тода быжыг билиг берип шыдавас.

Төрөөн дыл талазы-биле катаптаашкынын синтаксис, морфология, фонетика аайы-биле тус-тус планнап алгаш чорудар, чижээ, синтаксис: бөдүүн домак, домакта сөстөрүн холбаазы, кол болгаш ийги черге кежигүннери, домак кежигүннериниң чугаа кезектери-биле илерээр; чангыс аймак кежигүннер, нарын домак, дорт чугаа, адалга. Морфология: сөс болгаш оон тургузуу, чугаа кезектери: чүве ады, демдек ады, сан сады, ат орну, глагол, наречие, эвилелдер. Фонетика: чугааның үнери, ажык болгаш ажык эвес үнер, ыткыр болгаш дүлөй ажык эвес үнер, слогтар.

Катаптаашкынын планынга литературлук номчулганың материалдарын база-ла кириер (расклар, тоолдар, шүлүктөр) болгаш оларны темалар азы чогаалчылар аайы-биле бөлүктөп алыр. Катаптаашкын-

ның үезинде изложениени болгаш диктагыларны план ёзуугаар бижидер.

Катаптаашкын кичээлдеринге айтырыларын канчаар чорудары? Катаптаашкынын айтырыын чорударда, чүнүң-даа мурунда класста, школада, суурда, районда, областа, бүгү чуртта чүү бооп турарыңе өөреникчилерниң кичээлгеин мөөнээр.

Өөреникчилерни айтырып турар үеде, бүгү классты ажылче организастаарыңе эң делгеренгей аргаларының бирээзи болза, харыларга немелдени болгаш чазалганы кириер болур.

Өөреникчи харылаан соонда, башкы класстың бүгү өөреникчилеринден айтырар: «шүптүзүң чугаала-дыва, чүнү каапты, кым немээрли, бир эвес чазыг кылыпкан болза, кым чазыгың эдерил?» дээш оон-даа өске.

Бир эвес башкы ону үргүлчү ынчаар чорудуп, онаалга бүрүзүңүң ле-вириң үргүлчү өскертпип турар болза, өөреникчилерниң сонугургалы болгаш иделкей көдүрлүр. Ол арганың эки талазы чүдөл дизе, өөреникчилер эш-өөрүнүң харызыңа шүгүмчүлөдди тургузар болгаш өөредип турары материалды меле-релдин-биле шингээ

Улус демократиясынын чурттарында

Быдаттың аар үлетпүрүнүн ажылчыннарының бүдүрүлгө чедишишнери

ПЕКИН. Кыдат-совет найбаралдык нийтилеринин ажылдакчысы Ся Юаньинин чүүлүн «Гауанминжибао» солун парлаан.

Чүүлүн автору Кыдаттың аар үлетпүрүнүн каттап тургузушкунунун болгаш оон ырай тургузушкунунунун херээнде сөөлгү ийи чылдың дургузунда чеди алган кыйгачтык чедишишнерини демдегеп турар. Ол чедишишнер болза, чүтле ажылчыннарың медреселиң болгаш оларның күш-ажылчы энтузиазмының көдүрүлүшкүнүнүн түңнели эвес, ол ышкаш совет тускай эртемнигерлернин техника талазы-биле дуулашканының түңнели болуп деп демдегеп турар.

Мурнакчы совет арганы шийгээдип ап, непертеркен чорук күш-ажылдың бүдүрүкчүлүгүн канчаар-даа аажок улгаттырган болгаш материалдарның чарыгалдын дыка кызырган. Чижээ, кан эзилдирер завода суугуну хөрүктээр талазы-биле мурнакчы совет арганы непертеркен чорук кан эзилдиреринин плагын кызыраар болдурган, а чаа технология чорудушкуну непертеркени каннын шынарын канчаар-даа аажок экижиткен. Электри суугунун септээринин совет арганы суугунун бүдүрүкчүлүгүн улгаттырган. Канны дүрген кезеринин аргазын непертеркен чорук бүгү туруп турар бүдүрүлгө нормаларын ажар арганы берген деп автор айтып турар.

АКШ-тын бодуун кижилери тайбың дээш демиселде

АКШ-тын чагырыкчы бөлүктөрүнүн эээрлек политиказын чурттуу чочунун эн-не калбак кезектери таарыммай турар. Ол таарымас чорук болза, эртектеги улам улгайдып турарына, үндүрүгүн шыдадыр аргажок аар-бергенге, демократтыг хосталгаларның артыңчыларын басып турарына уду, чепсекти эилере бүдүрү чорукка болгаш Кореяда дайынны үргүчүлөп турарына уду болгулап турар ажал соксадышкынында, митингилерде болгаш чыскаалдарда бодунун илерээшкенин ап турар.

АКШ-тын чагырыкчы бөлүктөрүнүн агрессия планын боттандыраарына уду, урландышкыны кылып турар депшигелги организацияларны болгаш оларның ажылдакчыларын америк империалистер каржызы-биле аажылап турарлар. Тайбың болгаш демократия дээш демиселге АКШ-тын ажылчы чоннарының мурнакчы отряды—коммунисттик партияны удурутпазын чок кылып болгаш оон хоруудаар деп орадакчышкыны оң херечизи болур. Ол-ла дугайын база чүү херечилеп турары дээрге, хөй-хөй профвилел ажилдакчыларын, мурнакчы интеллигенциянын төлээкчилерин болгаш дайынга, фашизмге уду, тайбыны камгалары дээш демиселге турар өскө-даа депшигелги кижилерин полицияларын иштеп сүрүп турары, оларны тудуп хорутпап, АКШ-тан үндүр шөлүп турары болур.

Эртен чылдың чайында Чикагога болган тайбың камгалалынын Улус конгресси болза, тайбың дээш шимчээшкенин Катшык Штаттарда өзүп турарының тодаргай көргүзүү болур. Ажилчыннары, фермерлерин, интеллигенцияны, студенттерин, хүрээ албанчыларын, ак кештигерин болгаш негрлерин 5000 аяк төлээкчилер чурттуу бүгү булунардында кээп, ол конгресске киришкенер. Тайбың талаакчыларын шимчээшкенин күштедиреринче болгаш калбартырың уланган ажал чорудулгаларын программазын ол конгресс айткан, база ол шимчээшкенин удурутпазын талазы-биле Национал комитетти тургускан.

Конгресс сөөлүндө АКШ-ка «Американын тайбың дээш походу», «Америк аныктарын тайбың дээш походу» деп чаа организациялар, «Тайбың камгалалынын профвилел кендеризинин» комитеттери тыттып келгилээн.

Америк ажилчыннары болгаш оларны профвилел организацияларын тайбың дээш демиселге ролу эртен чылдын онза улгаткан. Чикагонун Улус конгресси ажалын доосканынын соонда удаваанда ажилчыннар мурундан конгресске чораш төлээлериң инициативазы-биле «Тайбың дугайында декларация» адаанга ат салышкыны кампанияны чоруткан. Кореяда дайынны доп-доруан соксадырың, беш улуг күрүнелерин аразынга чугаалакчышкыны чорударың болгаш ажилчы чоннарың амыдырал денелди чавызадып турар бүгү хоойлуларны чок кылырын негеп турар ол декларацияны адаанга Детройтун, Чикагонун, Балтиморун, Сан-Францисконун болгаш өскө-даа хөй-хөй хоорайларын онон муң ажилчыннары боттарының холунун үжүктөрүн салганнар.

Электрор-радио үлетпүрүнүн ажилчыннарының болгаш даг ажилчыннарының депшигелги, хамаарышпас ийи улуг профвилелдерини сьездилери тайбың болгаш демократия дээш демиселдин лозуннарынын ада-биле эртен. Тайбың дээш демиселди профвилелдин депшигелги организациялары болза, Смиттин, Маккарэниин, Тафта-Хартлинн реаксылы хоойлуларын чок кылып деп негеддер-биле, ажал төлевирин аажок кызырып турарына уду, шыдадыр аргажок үндүрүлгө болгаш дарлалдын калды системазына уду шимчээшкени-биле холбаштырып турар.

Профбюрократтарын удуранышкыны турза-даа, депшигелги профвилелдерин программазын бүдүрүлгө профвилелдеринин конгрессинин (КПП) болгаш күш-ажылдын

Америк федерациязынын хөй-хөй кудуку организациялар дегип турар. Оон чижээне автомобиль үлетпүрүнүн ажилчыннарынын КПП-да бактап турар профвилелдин Форда болгаш Дейтройтта салбырын ап болур. Ол салбырын кижигүнери 65 муң кизи болуп турар. Ол салбыр болза, өскө депшигелги профвилелдер-биле кады, беш улуг күрүнелерин аразынга Тайбының Пақтызы дээш, Кореяда дайынны доп-доруан соксадыры дээш демиселди турар.

Тайбың дээш демиселге профвилел организацияларын идекпейлиг болуп турарының дугайын тайбың камгалалынын профвилел конгрессин АКШ-ка чыылдырар дугайында кыйгырыгы хөй-хөй штаттарда изни-биле чүүлүнүп турары база херечилеп турар. Тайбың дээш демиселге ол ышкаш дыка хөй фермерлер болгаш көдээ ажал-агы ажилчыннары база кирип турарлар, Чикаго конгрессинге оларның иштинен 600 кире төлээлер бар болган. Агрессия политиказы оларны хоозурлап болгаш когараашкың иди турар деп чүвени бүзүрөп билген муң-муң биче болгаш ортумак фермерлер болза, Кореяда дайынны соксадырың, быжыг тайбыны хандыраарың кыйгырып турар янзы-бүрү негелде бижиктерде боттарының аттарын салып турарлар. Чөөн штаттарын фермер организацияларын чыл-бүрүдө болур сьездизини киржикчилери Кореядан америк шериглери үндүрерин болгаш тайбының быжыглаарың уланган өскө-даа хемчеглери негеп турар программазы үндүргенер.

Дайын белеткелинге Американын депшигелги интеллигенциясы база удуруланып турар. «Американын мурнакчы чорукчулары, артистери болгаш чогаалчылары болза, бистин чуртувуста тайбының дайынчыларын өскүдүп турары дайынчарак чоруктуң калчааралын шийтирилди-биле буруу шаап турарлар. Олар тайбың дээш демиселге турарларын талазында» — деп профессор Эдвин Бергум чоокта чаа меделгезин Америк империалистернин Кореяда дээрбечи дайынны дүргени-биле соксадыры, беш улуг күрүнелерин аразынга Тайбының Пақтызын чарары — АКШ-та тайбың талаакчыларын амгы үеде кол сорулгалары ыңды.

«Американын тайбың дээш походу» деп организациязынын Национал комитетинин шийтирини сьу-гаар, беш улуг күрүнелерин аразынга Тайбының Пақтызын чарар дугайында Кыйгыры алаанга бир муңгай хол үжүктөрүн чыгар талазы-биле кампанияны амгы үеде АКШ-та чорудуп турар.

Беш улуг күрүнелерин чөвүлөп хуралын эртерин депшигелги партияны удурутпазын база дегээң. Оон-биле кады «Гелатин хөй-ини-ти санал-онал институтун» меделзин сьуугар алдыга ол институтка саналын берген американын 70 хуузу ыңдыг чөвүлөп хуралды чымдыраарынын идеязын дегээң депшигелги партияны удурутпазын демдегезин. Бүгү-делегей айтырыларын шийтирилээр-биле беш күрүнелерин чөвүлөп хуралын чымдыраар негеп турар бижик адаанга ат салышкынынын чымдаладын депшигелги партия чарлаан.

1952 чылдын ноябрьда АКШ-тын президентинин болгаш конгресс кижигүнеринин сонгулдаларына белеткемишаан, компартия, депшигелги партия болгаш АКШ-тын өскө-даа депшигелги организациялары болза, тайбың болгаш демократия дээш демиселдин программазы баазалатынган калбак эвилдеги турарың ажилчы чоннары кыйгырып турар. Сонгулдаларга кандидаттарын эвилде даңзызын иди үндүреринин үндезини кылдыр депшигелги партияны Национал комитети чооку үениң программазын саналдаан. Ол программа болза: Кореяда дайынны соксадырың, беш улуг күрүнелерин аразынга чугаалакчышкыны организастаарың, тайбың экономикаже эглип кирерин, чепсегленишкыңе үнер чарыгалдарны улуу-биле кызыраарың,

ажыл төлевирин аажок бичиледир чорукту чок кылырын, социал херекелдерге үнер чарыгалдарны улгайттарың, негр улусту ылгай көөр чорукту чок кылырын, хамааты эр-гелерин камгалалын хандыраарың, фашисттик хоойлуларны чок кылырын негеп турар.

Ындыг программаны сонгукчуларын калбак кезектери изни-биле дегип турарын 1951 чылдың ноябрьда чоруткан чер-чер сонгулдаларынын түңнелдери херечилеп турар. Чижээ, Нью-Йорк штатка муниципалитет даргазынын албаныңе депшигелги турган депшигелги кандидат Макзвой 100 муң ажал бадыйлашкыны чыган. Макзвой чепсекти эилере бүдүрү чорукка удуруланып турган. Огай штаттың Кливлендге школа эртемниң хоорай чөвүлелин кижигүнерине депшигелги партияны кандидат Мэри Хог бүгү бадыйлашкынынын 30 хуузуң алган. Мэри Хог болза, өөредилге черлерин чепсеглээрине уду тайбың дээш демиселди турган. Филадельфияга депшигелги организацияларын күженишкыңер-биле сонгулдаларга фашисттик организацияларын бирээзини удуруткучузу — республиканың Полигенин аштырышкыны чеди алган.

Тайбың дээш демиселде америк херээженер болгаш аныктар улам идекпейлиг кирип турарлар. Штаттарын хөй кезинде тайбың камгалалынын тускай аныктар болгаш херээженер комитеттери бар болуп турар. Ол комитеттер болза, митингилер болгаш фестивалдар чорудуп, тайбың негезин янзы-бүрү бижиктери таратып турар. «Беш улуг күрүнелерин аразынга Тайбының Пақтызын дамчытыр беш бүгү-ини-ти тайбыны хандырып шыдаар болгаш хандыраар ужурут бис» — деп депшигелги америк херээженерини удуруткучу Клементина Паолоне Нью-Йоркка болгаш хөй кизи киржикчиле митингиге меделгезин.

Студенттерин дайынга уду саргыш-сеткилин Лонг-Айлендде үнүп турар «Дельфин» деп солун чоокта чаа илеткен. «Күчүлөдү, көм-буруулу чоруктарын болгаш... өдүрүкчү чоруктарын хиринде борашкан бис. Бистин көрүп ийке неметчүп турар чүүлдериниң хөй-үе дайынга болгаш каржы чоруктарга холбашкан болуп турар. Ол болза бистин амыдыралымын, бистин культуравымын тодаргай кезин аларган» деп ол солун бижээң. Тайбың дээш демиселди чорударыңе студенттерин солун кыйгыраң.

Кореяда америк интервенция уламан алдар чоктапын бар чыдар. Кореяда тулчуп турар америк шериглерин мораль байданын буураашкыны дугайында сөөлгү үеде үргүчүлөп турар дыңнадытлар, а ол ышкаш тайбың талаакчыларын күчүлү үнүңе боттарынын үнүн катыштыраарыңе солдаттарны кыйгырып турар туттурган шериглерин кыйгырылар интервенцияны буурап бар чыдарын бадыйкап турар.

Бүгү чурттарда, оон иштинде АКШ-та тайбың дээш демиселдин өзүп, быжыгып турары дайын кысыкчыларынын калчаалыг кылың хайындырып турар. Америк чазактын политиказын уг-шини айтып турар Уолд-стриттин монополистери тайбындан коргуп турарлар, чүге дээрге, канчаар-даа аажок хөй орулгаларны берип турар хөй миллиард доллар өртектиг шериг чагытларың тайбын олардан адырар. Ыңчаларына анаа американың — дайынга уду. Дайын анаа чүтле аар-бергелер болгаш хоозурал таварыштырар.

Тайбың дээш шыларангай демиселчи Поль Робсон АКШ-ты эргилдир чоруп чораш чеди келгеш, Нью-Йоркка болган митингиге мыңча деп чугаалаан: «Күштерин чаа-ча мөөнерин, дайын кысыкчыларың уду, тайбың дээш демиселде ажилчыннарың улу соруқ киришкенин кая-даа көрүп чордум. Тайбыны камгалары болза, могаг чок демиселди, маадырлыг болгаш шийтирилг чорукту негеп турар деп чүвени кижилер медресеп билип турар апарган».

И. ЛАПИЦКИЙ.

(СЭТА).

Кореяда болушкуннар

Кореяның Улустуң армиязының Кол командывлының дыңновды

ПХЕНЬЯН. Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының Улустуң армиязының Кол командывлының февраль 14-те меделгезин болза:

Кореяның Улустуң армиязынын катыжышкыны кыдат улустуң эки-турачы кезектериниң сырый деткимчези-биле камгалалдын тулушкуннарын бүгү фронттарга чорударын үргүчүлөп турар.

Февральдың 14-те дайынның самолёттарын кедеп адар адыгы аныктарын отрядтары Вонсан, Нампхо болгаш Сукхонь районнарже халдаашкыны киржиң турган дайынның самолёттарын ийи самолётту андара аткан.

(СЭТА).

Америк самолёттар Кореяның Тайбың чонун Сомбалап турар

ПХЕНЬЯН. Пхеньян, Вонсан, Яндок, Саривод, Нампхо болгаш өскө-даа хоорайларны база оларның чоок кавыларын америк самолёттар бомбалап болгаш боолавышаан турар Нампхо районче чүтле бо айда ийи муң ажал бомбардир дүкеи америк бомбардировщиктер октааннар. Яндок хоорай үзүк чок ужудушкуннарга дүне-даа, хүндүс-даа таваржып турар.

Муруну Пхенан можуда Кызыл Крестинин фронтунд ыракта госпиталын америк агааржы дээрбечилер элээн каш каттап бомбалааннар. Вонсанни болгаш оон чоок кавыларын интерветилер дайын болгаш агаардан үргүчү бомбалап, боолап турарлар.

Сонгу Кореяның хоорайларыңе болгаш суурларыңе америк бомбардировщиктерин болгаш истребительдерин ужудушкуннарын кол-ла сорулгалыңе тайбың чонун өдүрүкчү хыдыры болуп турарын чангыс-даа шериг объектизи чок чер болуп Пхеньян районун корум-чурум чок бомбалап болгаш боолап турары херечилеп турар. Февраль 13-те хүндүс элээн хөй америк истребительдер Пхеньянын чөөн кезин боолаан, а дүне чурттакчылар авардаларже болгаш хоорай чоогунда Мисанри, Камбури болгаш Камхыни суурларже бомбар октаан. Пхеньянын улус комитетинде четче эвес меделээр сьуугар алдыга, февральда хоорайже болгаш оон чоок кавызыңе ийи муң бомбалар октатынган.

Сонгу Кореяның тайбың хоорайларыңе болгаш суурларыңе америк ужал-чүлдүң арастаныг халдаашкынынын түңнелинде элээн каш чок кизи балигланган болгаш өлгөн, оларнын кол нуруузула херээженер болгаш урулгар болуп турар.

Февраль 10-да Муруну Пхенан можузунга америк самолёттарын адышкынынын түңнелинде хоуга ажилдап турган 15 тараачынар өлгүлээн.

(СЭТА).

Мексикада президент сонгулдаларынын муруну чарында Ломбардо Толедано сонгулда мурунуң биң дугаар чугаазы

НЬЮ-ЙОРК. Ассошизьтед агентилениң Мексикада корреспондентизиниң меделеп турары-биле алдыга, улустуң болгаш коммунисттик партияның коалициязын президентиниң албаныга сонгулдар деп депшигелги Ломбардо Толедано болза, бодунун сонгулда муруну чарынын ажал-чорудулгазын Мексиканың кызыгар чоогунда Мехикали деп хоорайыңа илеткел кылыры-биле эгелээн болуп турар.

«Бистин туруп турарымы болза, хамаарышпас чурт болганда, база бистин бүгү делегейге харылааныс» болза, Мексиканың колдуг-ла сорулгалы болганда кызыгар чоогунун хоорайыңа чүве чугаалаар депшигелги алган мен дээрзин Толедано чугаалаан. Мексиканың экономикасы болза, «бодунун амгы чакырыкчыларынын тура-соруун сьуугар дайын политиказын чорудуп турар» АКШ-тан хамааржып турар деп Толедано уламчылап чугаалаан.

Амгы Мексика чазак болза, АКШ-ка чагырып турар деп Толедано чугаалаан.

(СЭТА).

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

Польша улустуң конституциязын бүгү улустуң чугаалажып турары

ВАРШАВА. Польша Улус Республиканың конституциязынын төлевилелин чурттап турарыңе тайылбырлап таныштырар талазы-биле кампанияны Варшаваның партия, профвилел болгаш аныктар активи калбартап турар. Агитаторлар агитпункттарда ийке, ажилчы чоннарың кызынарыңа-даа тайылбыр ажилдарын чорудуп турар. Найсылалдын дээш өөредилге черлеринин 1200 студентилери болгаш Варшаваның бүдүрүлгелеринин ажилчыннарының 76 бригадалары Польша Улус Республиканың конституциязынын төлевилелин дугайында беделдар чорудары-биле Варшава

воеводствозунун хоорайларыңе болгаш суурларыңе дыштанар хүн санында-ла үнүп чоруп турар.

Шецинге, Вроцлавка болгаш өскө-даа хоорайларга конституциянын төлевилелин чугаалажырыңа хамаарыштырган ажилчы чоннарың бижарды болган.

Чурттуң хосталганын болгаш улус эрге-чагыргазының тургустуңганынын түңнелинде польша улустуң чеди алган канчаар-даа аажок улуг чаалап алышкыны демдегеп турар ажилчы чоннарың хөй-хөй чагааларын солуннар парлап турар.

(СЭТА).

Румынияның ажилчы чоннарының ортузунда культураның болгаш эртем билгилерин непередишвини

БУХАРЕСТ. Румынияның ажилчы партиязы болгаш улус чазак чурттуң ажилчы чоннарының культуру денелди бедилеринге калбак аргаларны тургускан. Эртемни болгаш культураны пропагандаларының Румынияда эн-не делгеренгей непертеринг хевир болза, янзы-бүрү нийтилерин, эртемниң, литератураның, музыканың болгаш өскө-даа албан черлеринин организастап эртирп турары илеткелдер болгаш лекциялар болуп турар.

Культураның болгаш эртем билгилерин непертериниң талазы-биле нийтилерин кижигүнери эртен чылын болгаш чо чылдын январьда 140 муң чыгы илеткелдерин болгаш лекцияларны номчаан, оларнын хөй кезин көдээ черлерге кылган.

ССРЭ-биле харылааны быжыгларының талазы-биле Румын нийтиледди активчилери хоорай-ларга болгаш суурларга советтик мурнакчы күш-ажыл аргазын непертеринин, Совет Эвилелин амыдыралы-биле, коммунизм туудулары-биле румын ажилчы чоннары таныштыраарының 95 муң ажал илеткелдерин болгаш лекцияларны номчаан. Ол кылган илеткелдерин болгаш лекцияларны 8,5 миллион чыгы кизи дыңнаан.

Советтик агробиология эртемниң болгаш совет колхозтарын дүржүлгезин пропагандалар талазы-биле улуг ажилды көдээ ажил-агы эртемниң И. В. Мичурин аттыг Нийтилерин кижигүнери чорудуп турар. Ам Румынияда ол Нийтиледди 165 салбырлары бар болгаш 1510 мичуринчи бөлүмнөр бар.

Янзы-бүрү айтырыларын талазы-биле муң-муң илеткелдерин болгаш лекцияларны бүгү чуртта хүн-бүрүде номчуп турар.

(СЭТА).

Венгрияның автотранспортунун хөгжүлдеси

БУДАПЕШТ. Венгрияның улус ажал-агынын чедишиңиң хөгжүлдеси автотранспорт ажилының калбарышкынынын болгаш экижидишиңиниң чугулазын кыйгырып турар. Ыракка чоруп автобустар 1950 чылда 28 миллион пассажирлерни сөөрткен, а эртен чылдын 49 миллион кижини сөөрткен. 1952 чылда 70 миллион кижини сөөрткен турар. Хоорайларын автобустары 123 миллион пассажирлерни сөөрткен. Эртен чылын автомашиналарын чүк сөөртүлгези 2,5 каттап улгаткан.

Автобус оруктарын үжен ажилчы суурларын болгаш шахталарын аразында кылган.

Автомобиль тудуу чылдын-на сайзырап турар. 1950 чылда Чепельскиниң автозаводун ажилгалга кириген. Чепельскиниң баштайгы кылган чүк машиназы 100 муң ажал километрин эртен.

Венгрияның автотранспорт хөгжүлдезинге улуг дузааны Совет Эвилди көргүзүп турар.

Совет чолаачыларын үлегери-биле 6,5 муң венгер чолаачылар чүс муңчу шимчээшкыңерге кирип турар.

(СЭТА).

Болгарияның көдээ ажал-агы машиналарының тудуунун хөгжүлдеси

СОФИЯ. Чуртту хостаанынын соонда Болгарияга тургустунган көдээ ажал-агы машиналарының тудуу амгы үеде кооператив болгаш күрүнениң чер ажал-агыларын, а ол ышкаш күш-ажылчы тараачынары көдээ ажал-агынын чепсек-херекселдери болгаш машиналары-биле хандырып турар. Ам Болгарияның көдээ ажал-агы машиналарының тудуу комбайннар болгаш тракторлардан өскө көдээ ажал-агы машиналарының болгаш херекселдеринин бүгү хевирлерин бүдүрүп үндүрүп турар. Монархо-фашисттик Болгария турар үеде сизген болгаш тараа кезер кадырлар.

ны бесин даштыкыдан кирип ап турган.

Көдээ ажал-агы машиналарын болгаш чепсек-херекселдерин кылып үндүрери дайын муруну 1939 чылдын денелден 100 каттап ажал өскөн. Үндүрүп турар продукцияны хемчээли үзүктөл чок өзүп турар. Бо чылын көдээ ажал-агы машиналар тудуунун продукциязын хемчээли эртен чылдын денелден 70 хуудан куду эвес өзөр, ол болза, Болгарияның көдээлеринге көдээ ажал-агы ажилдарынын механизациязынын денелди улам өрү көдүреринге арганы бээр.

(СЭТА).

Ажилчы чоннарың амыдырал деңгелиңе чазактың халдап турарыңа англи улус удуруланып турар

ЛОНДОН. Чепсекти эилер: бүдүреринге чарыгалдарын улгаттырар сорулга-биле аш-чөм кири сөөртүлгезин болгаш социал хемчеглерге үнер чарыгалдарын чазактың кызырып турар чоруунга чоңун удуруланышкыны улам күштөйлүп турар. Мерсей хем районунун бүгү үлетпүрлүг бүдүрүлгелери болуп турар 60 центерин удуруткучулары «камналганы» чазак хемчеглеринге уду резолюция үндүрген болгаш ол резолюцияны парламент кижигүнеринге хүлээди деп болап турарлар деп «Дейли уоркер» солун дыңнаткан. Амгы үеде ол резолюцияны Мерсей хем районунун үлетпүр бүдүрүлгө ажилчынары таныжып көрүп турар. Резолюция болза, чазактың политиказын дайын айымын күштөдиреринин болгаш экономнуг кризисти улам ханыдаларынын политиказы кылдыр буруу шаап турар.

Тудуг ажилчыннарының катыжкан профвилелин Камберуэлде салбыры база резолюция үндүргел. Бир эвес камналганың калдык-бир хемчеглерин чорудар дие, ол хемчеглерин чүтле каттап чепсегленишкенин программазын эде көрүп турар чорудар апар деп ол резолюцияда айтып турар.

(СЭТА).